

пише единъ отъ съврѣмненитѣ (Лактанцій,) „стотина уста и желѣзни грѣди, то и тогава не бихъ можалъ да изброя всичкитѣ разнородни мѣчения, претърпѣни отъ вѣрующитѣ.“) Свирѣпството дохождало до такава стѣпень, што искљченитъ отново лѣкували, за да ги мѣчатъ. Мѣчили въ едно мѣсто отъ десетъ до сто чело-вѣка въ день безразличие на полъ и възраст.¹⁾ „Азъ самъ съмъ билъ очевидецъ на това,“ казва историкъ Евсевій, „така што желѣзото се затѣпявало и чупило, и самитѣ убийци, като се умо-рявали, рѣдили се единъ по другъ“²⁾. Враговетѣ на християнството тържествували своята побѣда и исчеканили медали „въ знакъ за истрѣблението на християнитѣ, които подкопавали империята“³⁾ или „въ паметъ за повсемѣстното унищожение за християнското заблуждение.“ Нѣ промисльтъ Божий готвилъ побѣда на св. вѣра: въ най-страшното врѣме на гонението отъ Диоклетiana при дво-рътъ му пристигалъ на възраст бѣдѣщитѣ защитникъ и по-кровителъ на християнитѣ—Константинъ. И подиръ най-страшното испытание настѣпили мирни дни за църквата.

Лактанций

§ 27.

Святи Мѣченици.

Г-дъ нашъ И. Христосъ приготвилъ ученицитѣ си за страшното врѣме на гоненията, и насърчилъ ги съ обѣщанна помощъ свие и съ побѣда надъ враговетѣ. *Се азъ посилаю васъ*, говори Той на ученицитѣ си въ Божественното Евангелие, *яко овци посрѣдъ волковъ, И прѣдъ владикъ же и цари водени будете Мене ради: и будете ненавиждени всѣми мене моего ради а). Но приидетъ часъ, да всякъ, иже убиетъ ви, возмнится служ-бу приносити Богу б). Господь не имъ заповѣдалъ сами да тър-сатъ мѣченията: Егда же гонятъ ви во градъ селъ, бѣгайте въ другий в). Нѣ като настѣпи часътъ на испитанието, Той имъ заповѣдалъ съ бодрость да излизатъ предъ лицето на враговетѣ. Егда же предаютъ ви, не пецитесь, како или что возглаголете: дастбоя вамъ въ той часъ, что возглаголете: не бови глаголющий, но Духъ Отца вашего глаголюй въ васъ г). Не убойтеся отъ убивающихъ тѣло, души же не мо-*

¹⁾ Лактанцій *de mort. persecutorum.* с. 16.

²⁾ Църковна История книга 8, гл. 9.

³⁾ *Nomine Christianorum delecto, qui rempublicam revertabant.* „Superstitio ne Christianorum ubique delecta.